

**WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA
TAASISI YA ELIMU TANZANIA**

**MUHTASARI WA SOMO LA MICHEZO NA SANAA REKEBIFU KWA
MWALIMU TARAJALI WA FANI YA ULEMAVU WA AKILI NA USONJI
ASTASHAHADA YA UALIMU ELIMU MAALUMU**

© Taasisi ya Elimu Tanzania, 2019

Toleo la Kwanza 2019

ISBN: 978-9976-61-849-5

Taasisi ya Elimu Tanzania

S.L.P. 35094

Dar es Salaam

Tanzania

Simu: +255 222 773 005

Faksi: +255 222 774 420

Baruapepe: director.general@tie.go.tz

Tovuti: www.tie.go.tz

Muhtasari huu urejelewe kama: Taasisi ya Elimu Tanzania. (2019). Muhtasari wa Somo la Michezo na Sanaa Rekebifu kwa Mwalimu Tarajali Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu. Dar es Salaam: Taasisi ya Elimu Tanzania.

Haki zote zimehifadhiwa. Hairuhusiwi kunakili, kurudufu, kuchapisha, kutafsiri wala kuutoa muhtasari huu kwa namna yoyote ile bila idhini ya maandishi kutoka Taasisi ya Elimu Tanzania.

Idhini

Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu ni ya miaka miwili na yamekusudiwa kumuandaa mwalimu tarajali kuwa mahiri na mwenye uwezo wa kufanya kazi kwa dhati na kwa weledi. Mwalimu huyo atafundisha katika shule za msingi zinazodahili wanafunzi wenye mahitaji maalumu. Mwalimu tarajali atatambuliwa kuwa ni mwalimu baada ya kuhitimu mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu na kufaulu mafunzo ya nadharia na mafunzo ya ualimu kwa vitendo.

Muhtasari huu umeidhinishwa kuwa ni wa somo la Michezo na Sanaa Rekebifu kwa mwalimu tarajali wa fani ya ulemavu wa akili na usonji katika Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu.

Dkt. Lyabwene M. Mtahabwa
Kaimu Kamishna wa Elimu
Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia
S.L.P. 10
Dodoma

Simu: +255 262 963 533
Baruapepe: info@moe.go.tz
Tovuti: www.moe.go.tz

YALIYOMO

Idhini	iii
1.0 Taarifa za Awali	1
1.1 Utangulizi	1
1.2 Muundo wa Muhtasari	1
1.3 Sababu za Kuandaa Muhtasari	2
1.4 Malengo ya Elimu Nchini Tanzania	2
1.5 Malengo ya Jumla ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu	3
1.6 Madhumuni ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu	4
1.7 Umahiri wa Jumla wa Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu	4
1.8 Malengo ya Somo la Michezo na Sanaa Rekebifu	5
1.9 Upimaji na Tathmini	6
1.10 Muda wa Mafunzo	7
1.11 Maudhui ya Muhtasari wa Somo	7
2.0 Maudhui ya Muhtasari	8
2.1 Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi wa Somo	8
2.2 Maudhui ya Ufundishaji wa Somo	10

Majedwali

Jedwali la 1: Upimaji Endelevu na Upimaji Tamati	6
Jedwali la 2: Umahiri wa somo la Michezo na Sanaa Rekebifu kwa Mwalimu Tarajali wa Fani ya Ulemavu wa Akili na Usonji	8
Jedwali la 3: Maudhui ya Ufundishaji wa Somo la Michezo na Sanaa Rekebifu kwa Mwalimu wa Fani ya Ulemavu wa Akili na Usonji	10
Orodha ya Machapisho	36

1.0 Taarifa za Awali

1.1 Utangulizi

Muhtasari huu wa somo la Michezo na Sanaa Rekebifu umeandaliwa kutokana na Mtaala wa Mafunzo ya Ualimu Elimu Maalumu wa mwaka 2019. Muhtasari huu unalenga kumwezesha mwalimu tarajali kujenga maarifa, stadi na mwelekeo utakaomwezesha kukabiliana na mazingira ya ufundishaji na ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji aliyedahiliwa katika elimu ya msingi.

Ili kumsaidia mkufunzi, yametolewa mapendekezo ya mbinu za kufundishia na kujifunzia, zana/vifaa vya kufundishia na kujifunzia pamoja na upimaji. Mkufunzi anahimizwa kutumia mbinu mbalimbali na zana zinazopatikana kwenye mazingira yanayohusika na upimaji ulioshauriwa kwenye muhtasari huu. Pamoja na mbinu zilizoainishwa kwenye muhtasari huu mkufunzi anaweza kutumia mbinu nyingine tofautitofauti kulingana na mazingira na mahitaji ya mwalimu tarajali na umahiri unaojengwa.

1.2 Muundo wa Muhtasari

Muhtasari huu umegawanyika katika sehemu kuu mbili. Sehemu ya kwanza ina taarifa za awali na sehemu ya pili ni maudhui ya muhtasari.

Sehemu ya kwanza inajumuisha utangulizi, muundo wa muhtasari, sababu za kuandaa muhtasari, malengo ya elimu nchini Tanzania, malengo ya jumla ya mafunzo ya astashahada ya ualimu elimu maalumu, madhumuni ya mafunzo ya astashahada ya ualimu elimu maalumu, umahiri wa jumla wa mafunzo ya astashahada ya ualimu elimu maalumu, malengo ya somo la Michezo na Sanaa Rekebifu, upimaji na tathmini na muda wa mafunzo. Sehemu ya pili inajumuisha maudhui ya muhtasari wa somo.

1.3 Sababu za Kuandaa Muhtasari

Dira ya elimu na mafunzo inasisitiza kuwapo kwa mwalimu aliye bora kitaaluma na kitaalamu na mwenye mbinu mbalimbali za kujifunzia na kufundishia somo la Michezo na Sanaa Rekebifu ili kukabiliana na changamoto za mahitaji na matarajio ya kielimu kulingana na mabadiliko ya sayansi na teknolojia.

Mwelekeo wa dira na mpango wa elimu kwa ujumla ni kumwandaa mwalimu mwenye ujuzi wa kumfundisha mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji katika shule za msingi kwa kuzingatia misingi, kanuni na mielekeo inayopasa. Mwalimu tarajali wa somo la Michezo na Sanaa Rekebifu kwa ajili ya mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji anahitaji kupata ujuzi wa kuweza kuyatumia vema mazingira yake katika kumwezesha mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwenye usonji kufanikiwa.

1.4 Malengo ya Elimu Nchini Tanzania

Elimu inayotolewa ni ya kurithisha maarifa, stadi na mielekeo bora kutoka kwa vizazi vilivyopita hadi vizazi vya wakati huu na vijavyo. Hivyo, yafuatayo ndiyo malengo makuu ya elimu nchini:

- a) kuendeleza na kukuza maendeleo, kuboresha haiba ya wananchi wa Tanzania, rasilimali zao na matumizi bora ya rasilimali hizo katika kuleta maendeleo ya mtu binafsi na ya kitaifa;
- b) kukuza tabia ya kuthamini utamaduni, mila na desturi za watanzania;
- c) kukuza upatikanaji wa fursa za kusoma, kuandika na kuhesabu na matumizi sahihi ya maarifa na stadi za kijamii, kisayansi, kiufundi, kiteknolojia, kitaalamu na aina nyingine za maarifa na ujuzi, kwa ajili ya maendeleo na kuboresha hali ya mtu na jamii;
- d) kukuza na kuendeleza kujiamini, kudadisi, weledi na kuheshimu utu wa mtu na haki za binadamu na kuwa tayari kufanya kazi kwa kujiendeleza na kwa maendeleo ya Taifa;

- e) kuwezesha na kupanua mawanda ya kujipatia maarifa, kuboresha na kukuza stadi za kiakili, utendaji, uzalishaji na nyingine zinazotakiwa katika kukidhi mabadiliko ya mahitaji kiuchumi;
- f) kumwezesha kila raia kuelewa misingi ya katiba ya nchi pamoja na kuthamini haki za binadamu na uraia, wajibu na majukumu yanayoendana nayo;
- g) kukuza utashi wa kupenda na kuheshimu kazi za kujiajiri na kuajiriwa na kuboresha utendaji kazi katika sekta za uzalishaji na huduma;
- h) kujenga misingi ya maadili yanayokubalika kitaifa na ushirikiano wa kitaifa na kimataifa, amani na sheria kwa njia ya kujifunza;
- i) kuwezesha kuwapo kwa matumizi sahihi, usimamizi na utunzaji wa mazingira; na
- j) kujenga tabia na utamaduni wa kuwakubali watu wenye ulemavu na kuwashirikisha kwenye nyanja zote za maisha kwa maendeleo ya Taifa.

1.5 Malengo ya Jumla ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu

Mafunzo ya Ualimu Elimu Maalumu yatamsaidia kujenga umhiri kwa mwalimu tarajali katika:

- a) nadharia za saikolojia ya elimu, malezi, ushauri na huduma kwa watu wenye ulemavu;
- b) kugundua na kubuni mbinu na njia za kufundishia na kujifunzia;
- c) uchambuzi wa mtaala na vifaa vya mtaala;
- d) kumudu stadi kuu za masomo ya lugha, sanaa na maendeleo ya sayansi na teknolojia;
- e) kufanya upimaji na tathmini ya maendeleo katika elimu;
- f) stadi za uongozi na utawala katika elimu; na
- g) kumfundisha mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu.

1.6 Madhumuni ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu

Mwishoni mwa mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu ya muda wa miaka miwili, mwalimu tarajali aweze:

- a) kutafsiri mtaala wa elimu ya msingi na mihtasari yake katika masomo darasani;
- b) kuandaa na kutumia njia shirikishi katika ufundishaji/ujifunzaji kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi;
- c) kubuni, kuendeleza na kufaragua zana za ufundishaji na ujifunzaji katika elimu ya msingi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi;
- d) kufanya tafiti tatu za kielimu ili kuwabaini, kuwaendeleza na kuwasaidia wanafunzi wenye mahitaji maalumu katika shule za msingi;
- e) kurithisha desturi, maadili na tabia zinazokubalika kwa wanafunzi wa shule za msingi;
- f) kuchagua, kupanga, kusimamia na kuongoza vipindi darasani katika shule za msingi;
- g) kufundisha kwa ufanisi masuala mtambuka; na
- h) kutunga na kusahihisha majaribio na mitihani inayoendana na mtaala wa elimu ya msingi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi katika nyanja zote tatu za kujifunza.

1.7 Umahiri wa Jumla wa Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu

Umahiri mkuu wa mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu umejikita katika kumwandaa mwalimu tarajali aweze:

- a) kumbaini mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu, kujenga misingi ya kukubalika kwa wenzake, kwa jamii na kumpatia afua stahiki;
- b) kutumia mazingira wezeshi ya ufundishaji na ujifunzaji kwa mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu;
- c) kutumia njia mbalimbali za mawasiliano na teknolojia saidizi kwa kuzingatia mahitaji maalumu ya mwanafunzi;
- d) kutumia mbinu mbalimbali katika kutambua vipaji walivyonavyo wanafunzi wenye mahitaji maalumu na namna ya kuviendeleza;

- e) kufanya tafiti tatu za kielimu kwa wanafunzi ili kuwabaini na kuwasaidia wale wenye mahitaji maalumu katika shule za msingi;
- f) kutumia misingi na stadi za uongozi katika kuongoza taasisi mbalimbali za elimu;
- g) kutumia, kutunza na kukarabati vifaa saidizi vya wanafunzi wenye mahitaji maalumu;
- h) kutumia sanaa na michezo rekebifu katika kuibua na kuendeleza vipaji mbalimbali vya wanafunzi wenye mahitaji maalumu;
- i) kutumia misingi ya ufundishaji na ujifunzaji kufundishia masomo ya taaluma;
- j) kujenga umahiri wa masomo kwa mwalimu tarajali utakaomwezesha kuelewa masomo vema na hivyo kumfundisha mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu; na
- k) kushirikiana na familia za wanafunzi wenye mahitaji maalumu katika kuwajengea wanafunzi hao kujiamini, tabia ya kujifunza na kukuza vipaji walivyonavyo.

1.8 Malengo ya Somo la Michezo na Sanaa Rekebifu kwa Mwalimu Tarajali

Muhtasari huu wa Somo la Michezo na Sanaa Rekebifu una lengo la kumwandaa mwalimu tarajali wa elimu maalumu ili aweze:

- a) kumbaini mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji ili kuandaa mpango binafsi wa maendeleo ya mwanafunzi;
- b) kuonesha mtazamo chanya kuhusiana na mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji;
- c) kutumia stadi za michezo katika kumjenga mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kimwili, kiakili na kijamii;
- d) kukuza na kuibua vipaji kupitia michezo na sanaa; na
- e) kutumia michezo na sanaa kuwawezesha wanafunzi wenye ulemavu wa akili na wanafunzi wenye usonji kulinda na kuendeleza mila, desturi na utamaduni.

1.9 Upimaji na Tathmini

Muhtasari huu umependekeza mbinu mbalimbali za upimaji na tathmini kwa kuzingatia mahitaji ya mwalimu tarajali wakati wa mchakato wa ujifunzaji wa kozi ya ualimu. Upimaji tamati utafanywa na Baraza la Mitihani la Tanzania na utakuwa na alama 50.

Upimaji endelevu utafanywa na mkufunzi wakati mchakato wa ufundishaji na ujifunzaji unaendelea na utakuwa na alama 50. Upimaji huu unahusisha majaribio, kazimradi, kazi binafsi, mkoba wa kazi, kazi kwa vitendo na mtihani wa mwisho wa muhula. Uzito wa kila aina ya upimaji umeoneshwa katika jedwali lifuatalo:

Jedwali namba 1: Upimaji Endelevu na Upimaji Tamati

Vipengele	Njia za Upimaji	Mwaka				Idadi	Alama (%)
		Mwaka wa I		Mwaka wa II			
		Muhula wa I	Muhula wa II	Muhula wa I	Muhula wa II		
Taaluma	Majaribio	1	1	1	1	4	10
	Kazimradi	-	-	1	-	1	5
	Kazi binafsi	1	1	1	-	3	5
	Kazi kwa Vitendo	-	-	1	-	1	5
	Mkoba wa kazi	1	-	1	-	2	5
	Mtihani wa mwisho wa muhula	1	1	1	-	3	20
Upimaji endelevu							50
Upimaji tamati: Mtihani wa Baraza la Mitihani la Tanzania					1	1	50
Jumla ya alama za upimaji endelevu na upimaji tamati							100

1.10 Muda wa Mafunzo

Muhtasari huu wa somo la Michezo na Sanaa Rekebifu kwa fani ya ulemavu wa akili na usonji umekusudiwa kukamilishwa kwa kipindi cha miaka miwili

Mtazamo wa somo hili ni kumjengea mwalimu tarajali misingi muhimu ya maarifa ya somo la Michezo na Sanaa Rekebifu itakayomwezesha kumfundisha kikamilifu mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kumudu ujifunzaji katika elimu ya msingi

1.11 Maudhui ya Muhtasari wa Somo

Maudhui ya muhtasari yamepangwa katika jedwali yakihusisha umahiri mkuu, umahiri mahususi, shughuli za kutendwa na mwalimu tarajali, vigezo vya upimaji, viwango vya utendaji na idadi ya vipindi

1.11.1 Umahiri

Ni uwezo wa kufikiri na kutenda kwa ufanisi

1.11.2 Umahiri Mkuu

Ni uwezo wa kutenda jambo kwa usahihi na ufanisi unaokusudiwa kufikiwa na mwalimu tarajali baada ya kujifunza kwa muda fulani. Hujengwa na umahiri mahususi kadhaa atakaoujenga mwalimu tarajali kwa kutenda shughuli mbalimbali

1.11.3 Umahiri Mahususi

Ni uwezo atakaojengewa mwalimu tarajali katika kutenda shughuli mbalimbali kwa muda maalumu

1.11.4 Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali

Ni vitendo ambavyo mwalimu tarajali anapaswa kuvifanya ili kufikia umahiri mahususi uliokusudiwa

1.11.5 Vigezo vya Upimaji

Ni viwango vya ufanisi wa utendaji wa mwalimu tarajali ili kufikia umahiri mahususi

1.11.6 Viwango vya Utendaji

Ni kiasi cha ufikiwaji wa vigezo vya kila shughuli anayotenda mwalimu tarajali

1.11.7 Idadi ya Vipindi

Idadi ya vipindi ni makadirio ya muda utakaotumika katika kufundisha na kujifunza kwa kuzingatia uzito wa umahiri mahususi na shughuli za kutendwa na mwalimu tarajali. Makadirio haya ya muda yamewekwa kwa mfumo wa vipindi ambapo kila kipindi ni dakika 60. Somo hili litafundishwa kwa vipindi vitatu (3) kwa wiki. Hata hivyo, mapendekezo haya ya idadi ya vipindi yanaweza kubadilika kulingana na mazingira ya kufundishia na kujifunzia.

2.0 Maudhui ya Muhtasari

2.1 Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi wa Somo

Jedwali namba 2: Umahiri wa somo la Michezo na Sanaa Rekebifu kwa Mwalimu Tarajali wa Fani ya Ulemavu wa Akili na Usonji

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi
1.0 Kutumia elimu ya michezo rekebifu kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	1.1 Kuchambua dhana ya elimu ya michezo rekebifu 1.2 Kubaini vifaa vya michezo rekebifu 1.3 Kutumia vifaa vya michezo rekebifu 1.4 Kuchambua michezo ya aina mbalimbali ikiwemo ya Olimpiki Maalumu

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi
2.0 Kutumia elimu ya sanaa rekebifu kwa wanafunzi wenye ulemavu wa akili na wanafunzi wenye usonji	2.1 Kueleza elimu ya sanaa rekebifu 2.2 Kubaini vifaa vya sanaa rekebifu 2.3 Kuandaa mazingira na kufaragua vifaa vya sanaa rekebifu
3.0 Kutumia elimu ya viungo rekebifu katika kurekebisha viungo kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	3.1 Kutumia stadi za mazoezi ili kuimarisha viungo 3.2 Kuandaa mpango wa utekelezaji wa mafunzo elimu-viungo 3.3 Kubaini vifaa stahiki na matumizi yake katika mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji 3.4 Kubaini huduma saidizi katika michezo rekebifu 3.5 Kujenga utimamu wa mwili
4.0 Kutumia milango ya fahamu kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	4.1 Kutambua ukuaji wa milango ya fahamu 4.2 Kubainisha mbinu za kuchechemua milango ya fahamu katika mwili wa binadamu 4.3 Kubainisha muunganiko wa mwili 4.4 Kubainisha jinsi ya kuandaa mafunzo ya mjongeo 4.5 Kujenga msawazo wa mwili

2.2 Maudhui ya Ufundishaji wa Somo

Jedwali namba 3: Maudhui ya Ufundishaji wa Somo la Michezo na Sanaa Rekebifu kwa Mwalimu wa Fani ya Ulemavu wa Akili na Usonji

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
1.0 Kutumia elimu ya michezo rekebifu kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	1.1 Kuchambua dhana ya elimu ya michezo rekebifu	a) Kufafanua dhana ya elimu ya michezo rekebifu	Dhana ya elimu ya michezo rekebifu imefafanuliwa.	Anafafanua maana ya elimu ya michezo rekebifu.	Anafafanua maana na sifa ya elimu ya michezo rekebifu.	Anafafanua maana, sifa na umuhimu wa elimu ya michezo rekebifu na kutoa mifano.	Anafafanua maana, sifa, na umuhimu wa elimu ya michezo rekebifu kwa mifano na kuwasaidia wengine.	9
		b) Kubainisha vipengele vinne vya michezo rekebifu	Vipengele vinne vya michezo rekebifu vimebainishwa.	Anabainisha kipengele kimoja cha michezo rekebifu.	Anabainisha vipengele viwili vya michezo rekebifu.	Anabainisha vipengele vitatu vya michezo rekebifu na kutoa mifano.	Anabainisha vipengele vinne vya michezo rekebifu kwa mifano na kuwasaidia wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kufafanua aina mbili za michezo rekebifu ya kukuza ufahamu na uhusiano	Aina mbili za michezo rekebifu ya kukuza ufahamu na uhusiano zimefafanuliwa.	Anafafanua aina moja ya michezo rekebifu ya kukuza ufahamu na uhusiano.	Anafafanua aina mbili za michezo rekebifu ya kukuza ufahamu na uhusiano.	Anafafanua aina mbili za michezo rekebifu ya kukuza ufahamu na uhusiano na kutoa mifano.	Anafafanua aina mbili za michezo rekebifu ya kukuza ufahamu na uhusiano kwa kutoa mifano na kuelekeza wenzake.	
		d) Kubaini sheria nane za michezo rekebifu	Sheria nane za michezo rekebifu zimebainishwa.	Anabainisha sheria tano za michezo rekebifu.	Anabainisha sheria sita za michezo rekebifu.	Anabainisha sheria saba za michezo rekebifu.	Anabainisha sheria nane za michezo rekebifu na kutoa mifano.	
		e) Kuandaa michezo rekebifu na kutumia kanuni kulingana na uwezo wa mwanafunzi	Michezo rekebifu imeandaliwa kwa kutumia kanuni kulingana na uwezo wa mwanafunzi.	Anatumia kanuni kulingana na uwezo wa mwanafunzi bila kuzingatia mtiririko wake.	Anatumia kanuni kulingana na uwezo wa mwanafunzi kwa kuzingatia mtiririko.	Anatumia kanuni kulingana na uwezo wa mwanafunzi kwa kuzingatia mtiririko na kutoa mifano.	Anatumia kanuni kulingana na uwezo wa mwanafunzi kwa kufuata mtiririko na kutoa mifano na kuwaeleza wengine.	
		f) Kuchambua stadi tano za michezo rekebifu	Stadi tano za michezo rekebifu zimechambuliwa.	Anachambua stadi mbili za michezo rekebifu.	Anachambua stadi tatu za michezo rekebifu.	Anachambua stadi nne za michezo rekebifu.	Anachambua stadi tano za michezo rekebifu na kuzifafanua.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	1.2 Kubaini vifaa stahiki vya michezo rekebifu	a) Kueleza dhana ya vifaa stahiki vya michezo rekebifu	Dhana ya vifaa stahiki vya michezo rekebifu imeelezwa.	Anaeleza maana ya vifaa stahiki vya michezo rekebifu.	Anaeleza maana na sifa za vifaa stahiki vya michezo rekebifu.	Anaeleza maana, sifa na umuhimu wa vifaa stahiki vya michezo na kutoa mifano.	Anaeleza maana, sifa, umuhimu na mifano ya vifaa stahiki vya michezo rekebifu na jinsi ya kuvitumia.	9
		b) Kubainisha aina za vifaa vya michezo rekebifu	Aina sita za vifaa vya michezo rekebifu zimebainishwa.	Anabainisha aina tatu za vifaa vya michezo rekebifu.	Anabainisha aina tano za vifaa vya michezo rekebifu kulingana na mchezo unaohusika.	Anabainisha aina sita za vifaa vya michezo rekebifu kulingana na mchezo unaohusika na kutoa mifano.	Anabainisha aina sita na zaidi za vifaa vya michezo rekebifu kulingana na mchezo unaohusika na kutoa mifano na kuwaelezea wengine.	
		c) Kufafanua matumizi ya vifaa kumi vya michezo rekebifu	Matumizi ya vifaa kumi vya michezo rekebifu yamefafanuliwa.	Anafafanua matumizi matano ya vifaa vya michezo rekebifu.	Anafafanua matumizi sita ya vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mchezo stahiki.	Anafafanua matumizi nane ya vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mchezo stahiki kwa kutoa mifano.	Anafafanua matumizi kumi ya vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mchezo stahiki, kutoa mifano na kuelezea wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kuandaa vifaa tisa vya michezo rekebifu	Vifaa tisa vya michezo rekebifu vimeandaliwa.	Anandaa vifaa sita vya michezo rekebifu bila kuzingatia hali zao.	Anaandaa vifaa saba vya michezo rekebifu kwa kuzingatia hali zao.	Anaandaa vifaa vinane vya michezo rekebifu kwa kuzingatia hali zao kwa kutoa mifano.	Anandaa vifaa tisa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia hali zao na kuwasaidia wengine.	
	1.3 Kutumia vifaa vya michezo rekebifu	a) Kutumia viwanja vya michezo rekebifu kulingana na uhitaji wa mwanafunzi	Viwanja vya michezo rekebifu vimetumiwa kulingana na uhitaji wa mwanafunzi.	Anatumia viwanja vya michezo rekebifu bila kuzingatia uhitaji wa mwanafunzi.	Anatumia viwanja vya michezo rekebifu kulingana na uhitaji wa mwanafunzi.	Anatumia viwanja vya michezo rekebifu kulingana na uhitaji wa mwanafunzi na kutoa mifano.	Anatumia viwanja vya michezo rekebifu kulingana na uhitaji wa mwanafunzi kwa kutoa mifano na kuwasaidia wenzake.	9
		b) Kufaragua vifaa vitano vya michezo rekebifu kulingana na mahitaji ya mwanafunzi	Vifaa vitano vya michezo rekebifu vimefaraguliwa.	Anafaragua vifaa viwili vya michezo rekebifu bila kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafaragua vifaa vitatu vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafaragua vifaa vinne vya michezo rekebifu kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anafaragua vifaa vitano vya michezo rekebifu kulingana na mahitaji ya mwanafunzi na kuwasaidia wenzake.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kuandaa maeneo ya michezo rekebifu kulingana na uhitaji wa mwanafunzi	Maeneo ya michezo rekebifu yameandaliwa.	Anaandaa maeneo ya michezo rekebifu bila kuzingatia uhitaji wa mwanafunzi.	Anaandaa maeneo ya michezo rekebifu kulingana na uhitaji wa mwanafunzi.	Anaandaa maeneo ya michezo rekebifu kulingana na uhitaji wa mwanafunzi na kutoa mifano.	Anaandaa maeneo ya michezo rekebifu kulingana na uhitaji wa mwanafunzi na kuwasaidia wenzake.	
	1.4 Kuchambua michezo ya Olimpiki Maalumu	a) Kufafanua dhana ya michezo ya Olimpiki Maalumu	Dhana ya michezo ya Olimpiki Maalumu imefafanuliwa.	Anafafanua maana ya michezo ya Olimpiki Maalumu.	Anafafanua maana ya michezo ya Olimpiki Maalumu na sifa zake.	Anafafanua maana ya michezo ya Olimpiki Maalumu, sifa na umuhimu wake.	Anafafanua maana ya michezo ya Olimpiki Maalumu, sifa na umuhimu, na kutoa mifano sahihi.	9
		b) Kubainisha aina za michezo ya Olimpiki Maalumu	Aina za michezo ya Olimpiki Maalumu imebainishwa.	Anabainisha aina moja ya michezo wa Olimpiki Maalumu.	Anabainisha aina mbili za michezo ya Olimpiki Maalumu na nyanja zake.	Anabainisha aina tatu za michezo ya Olimpiki Maalumu na kutoa mifano.	Anabainisha aina tatu za michezo ya Olimpiki Maalumu, kutoa mifano na kuwasaidia wenzake.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kueleza historia, falsafa na umuhimu wa michezo ya Olimpiki Maalumu	Historia, falsafa na umuhimu wa michezo ya Olimpiki Maalumu zimeelezwa.	Anaeleza historia, falsafa na umuhimu wa michezo ya Olimpiki Maalumu bila mpangilio.	Anaeleza historia, falsafa na umuhimu wa michezo ya Olimpiki Maalumu kwa mpangilio.	Anaeleza historia, falsafa na umuhimu wa michezo ya Olimpiki Maalumu kwa mpangilio sahihi.	Anaeleza historia, falsafa na umuhimu wa michezo ya Olimpiki Maalumu kwa mpangilio sahihi na kuwasaidia wengine.	
		d) Kufafanua sheria za michezo ya Olimpiki Maalumu	Sheria za michezo ya Olimpiki Maalumu zimefafanuliwa.	Anafafanua sheria za michezo ya Olimpiki Maalumu.	Anafafanua sheria za michezo ya Olimpiki Maalumu kwa mfuatano.	Anafafanua sheria za michezo ya Olimpiki Maalumu kwa mfuatano sahihi.	Anafafanua sheria za michezo ya Olimpiki Maalumu kwa mfuatano sahihi na kuwafafanulia wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		e) Kufafanua mgawanyo wa makundi manne kwenye michezo ya Olimpiki Maalumu kulingana na umri	Mgawanyo wa makundi manne kwenye michezo ya Olimpiki Maalumu kulingana na umri imefafanuliwa.	Anafafanua mgawanyo wa kundi moja la michezo ya Olimpiki Maalumu kulingana na umri.	Anafafanua mgawanyo wa makundi mawili kwenye michezo ya Olimpiki Maalumu kulingana na umri kwa kufuata mtiririko.	Anafafanua mgawanyo wa makundi matatu kwenye michezo ya Olimpiki Maalumu kulingana na umri kwa kufuata mtiririko sahihi.	Anafafanua mgawanyo wa makundi manne kwenye michezo ya Olimpiki Maalumu kulingana na umri kwa kufuata mtiririko sahihi na kuwaelezea wengine.	
		f) Kuchambua hatua za kuandaa michezo ya Olimpiki Maalumu	Hatua za kuandaa michezo ya Olimpiki Maalumu zimechambuliwa.	Anachambua hatua za kuandaa michezo ya Olimpiki Maalumu.	Anachambua hatua za kuandaa michezo ya Olimpiki Maalumu kwa kufuata mtiririko.	Anachambua hatua za kuandaa michezo ya Olimpiki Maalumu kwa kufuata mtiririko na kutoa mifano.	Anachambua hatua za kuandaa michezo ya Olimpiki Maalumu kwa kufuata mtiririko, kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
2.0 Kutumia elimu ya sanaa rekebifu kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	2.1 Kueleza elimu ya sanaa rekebifu	a) Kueleza dhana ya elimu ya sanaa rekebifu	Dhana ya elimu ya sanaa rekebifu imelezwa.	Anaeleza maana ya elimu ya sanaa rekebifu.	Anaeleza maana na sifa ya elimu ya sanaa rekebifu.	Anaeleza maana, sifa na umuhimu wa elimu ya sanaa rekebifu na kutoa mifano.	Anaeleza maana, sifa na umuhimu wa elimu ya sanaa rekebifu kwa kutoa mifano na kuelezea wengine.	9
		b) Kubainisha vipengele nane vya sanaa rekebifu	Vipengele vinane vya sanaa rekebifu vimebainishwa.	Anabainisha vipengele vitatu vya sanaa rekebifu.	Anabainisha vipengele vitano vya sanaa rekebifu na kutoa mifano.	Anabainisha vipengele saba vya sanaa rekebifu kulingana na kipengele kinachohusika na kutoa mifano.	Anabainisha vipengele vinane vya sanaa rekebifu kulingana na kipengele kinachohusika, kutoa mifano na kuwaelezea wenzake.	
		c) Kufafanua aina mbili za sanaa rekebifu	Aina mbili za sanaa rekebifu zimefafanuliwa.	Anafafanua aina moja ya sanaa rekebifu.	Anafafanua aina mbili za sanaa rekebifu.	Anafafanua aina mbili za sanaa rekebifu kwa kutoa mifano.	Anafafanua aina mbili za sanaa rekebifu kwa kutoa mifano.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kufafanua sheria, kanuni na taratibu za sanaa rekebifu	Sheria, kanuni na taratibu za sanaa rekebifu zimefafanuliwa.	Anafafanua taratibu za sanaa rekebifu.	Anafafanua sheria, kanuni, na taratibu za sanaa rekebifu.	Anafafanua sheria, kanuni, na taratibu za sanaa rekebifu kwa kutoa mifano.	Anafafanua sheria, kanuni, na taratibu za sanaa rekebifu kwa kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	
		e) Kuandaa sanaa rekebifu	Sanaa rekebifu zimeandaliwa kwa kuzingatia kanuni tano.	Anaandaa sanaa rekebifu kwa kuzingatia kanuni mbili.	Anaandaa sanaa rekebifu kwa kuzingatia kanuni tatu.	Anaandaa sanaa rekebifu kwa kuzingatia kanuni nne na kutoa mifano.	Anaandaa sanaa rekebifu kwa kuzingatia kanuni tano, kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	
		f) Kuchambua stadi za sanaa rekebifu	Stadi nane za sanaa rekebifu zimechambuliwa.	Anachambua stadi tatu za sanaa rekebifu.	Anachambua stadi tano za sanaa rekebifu.	Anachambua stadi saba za sanaa rekebifu na kutoa mifano.	Anachambua stadi nane za sanaa rekebifu kwa kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	2.2 Kubaini vifaa vya sanaa rekebifu	a) Kufafanua dhana ya vifaa stahiki vya sanaa rekebifu	Dhana ya vifaa stahiki vya sanaa rekebifu imefafanuliwa.	Anafafanua maana ya vifaa stahiki vya sanaa rekebifu.	Anafafanua maana na sifa ya vifaa stahiki vya sanaa rekebifu.	Anafafanua maana, sifa na umuhimu wa vifaa stahiki vya sanaa rekebifu kwa kutoa mifano.	Anafafanua maana, sifa na umuhimu wa vifaa stahiki vya sanaa rekebifu kwa kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	9
		b) Kubainisha aina za vifaa vya sanaa rekebifu	Aina za vifaa vya sanaa rekebifu zimebainishwa.	Anabainisha aina moja ya vifaa vya sanaa rekebifu bila kuzingatia aina za sanaa.	Anabainisha aina mbili za vifaa vya sanaa rekebifu kwa kuzingatia aina ya sanaa.	Anabainisha aina mbili za vifaa vya sanaa rekebifu kwa kuzingatia aina za sanaa na kutoa mifano.	Anabainisha aina mbili za vifaa vya sanaa rekebifu kwa kuzingatia aina ya sanaa, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		c) Kufafanua matumizi ya vifaa vya sanaa rekebifu	Matumizi matatu ya vifaa vya sanaa rekebifu (utarizi na tezo) yamefafanuliwa.	Anafafanua moja ya matumizi ya vifaa vya sanaa rekebifu.	Anafafanua matumizi mawili ya vifaa vya sanaa rekebifu.	Anafafanua matumizi matatu ya vifaa vya sanaa rekebifu na kutoa mifano stahiki.	Anafafanua matumizi matatu ya vifaa vya sanaa rekebifu kwa kutoa mifano stahiki na kuwasaidia wenzake.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kuandaa na kutumia vifaa vya sanaa rekebifu	Vifaa vya sanaa rekebifu vimeandaliwa na kutumika kulingana na aina za sanaa.	Anaandaa na kutumia vifaa vya sanaa rekebifu kwa kuzingatia aina mojawapo ya sanaa.	Anaandaa na kutumia vifaa vya sanaa rekebifu kwa kuzingatia aina mbili za sanaa.	Anaandaa na kutumia vifaa vya sanaa rekebifu kwa kuzingatia aina za sanaa na kutoa mifano.	Anaandaa na kutumia vifaa kwa kuzingatia aina za sanaa rekebifu, kutoa mifano na kuzingatia mahitaji stahiki na kuwaelekeza wengine.	
	2.3 Kuandaa mazingira na kufaragua vifaa vya sanaa rekebifu	a) Kuandaa maeneo nane ya sanaa rekebifu kulingana na uhitaji	Maeneo nane ya sanaa rekebifu kulingana na uhitaji yameandaliwa.	Anaandaa maeneo manne ya sanaa rekebifu kulingana na uhitaji.	Anaandaa maeneo sita ya sanaa rekebifu kulingana na uhitaji.	Anaandaa maeneo saba ya sanaa rekebifu kulingana na uhitaji na kutoa mifano.	Anaandaa maeneo nane ya sanaa rekebifu kulingana na uhitaji, kutoa mifano na kuwashirikisha wengine.	9
		b) Kufaragua vifaa nane vya sanaa rekebifu kulingana na uhitaji	Vifaa nane vya Sanaa rekebifu kulingana na uhitaji vimefaraguliwa.	Anafaragua vifaa viwili vya sanaa rekebifu kwa kuzingatia aina za sanaa.	Anafaragua vifaa vinne vya sanaa rekebifu kwa kuzingatia aina za sanaa.	Anafaragua vifaa sita vya sanaa rekebifu kwa kuzingatia aina ya sanaa na kutoa mifano.	Anafaragua vifaa nane vya sanaa rekebifu kwa kuzingatia aina ya sanaa kwa kutoa mifano na kuwaelezea wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kurekebisha maeneo ya kufanyia sanaa kulingana na mahitaji	Maeneo ya kufanyia sanaa yamerekebishwa (mfano ukumbi, jukwaa) kulingana na mahitaji kwa kuzingatia sheria, kanuni na taratibu.	Anarekebisha maeneo ya kufanyia sanaa kulingana na mahitaji.	Anarekebisha maeneo ya kufanyia sanaa kulingana na mahitaji kwa kuzingatia sheria.	Anarekebisha maeneo ya kufanyia sanaa kulingana na mahitaji kwa kuzingatia sheria, kanuni na taratibu.	Anarekebisha maeneo ya kufanyia sanaa kulingana na mahitaji kwa kuzingatia sheria, kanuni na taratibu na kuwaelezea wengine.	
3.0 Kutumia elimu ya viungo rekebifu katika kurekebisha viungo kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	3.1 Kutumia stadi za mazoezi ili kuimarisha viungo	a) Kueleza dhana ya stadi za mazoezi ili kuimarisha viungo	Dhana ya stadi za mazoezi ili kuimarisha viungo imeelezwa.	Anaeleza dhana ya stadi za mazoezi ili kuimarisha viungo.	Anaeleza dhana ya stadi za mazoezi ili kuimarisha viungo kwa kufuata mtiririko.	Anaeleza dhana ya stadi za mazoezi ili kuimarisha viungo kwa kufuata mtiririko na kutoa mifano.	Anaeleza dhana ya stadi za mazoezi ili kuimarisha viungo kwa kufuata mtiririko, kutoa mifano na kuwaelezea wengine.	9

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kubaini mambo ya kuzingatia wakati wa kufanya mazoezi ya viungo kulingana na uhitaji	Mambo ya kuzingatia wakati wa kufanya mazoezi ya viungo yamebainishwa kulingana na uhitaji.	Anabainisha mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji.	Anabainisha mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji kwa kuzingatia aina ya mazoezi.	Anabainisha mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji kwa kuzingatia aina ya mazoezi na kutoa mifano.	Anabainisha na kuelezea mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji kwa kuzingatia aina ya mazoezi, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		c) Kuandaa mazoezi matano ili kujenga utimamu wa mwili	Mazoezi matano ya kujenga utimamu wa mwili yameandaliwa.	Anaandaa mazoezi mawili ya kujenga utimamu wa mwili.	Anaandaa mazoezi matatu ya kujenga utimamu wa mwili.	Anaandaa mazoezi manne ya kujenga utimamu wa mwili na kutoa mifano.	Anaandaa mazoezi matano ya kujenga utimamu wa mwili kwa vitendo, kwa kutoa mifano na kuelezea wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	3.2 Kuandaa mpango wa utekelezaji wa mafunzo elimu viungo	a) Kufafanua dhana ya utekelezaji wa mafunzo elimu viungo	Dhana ya utekelezaji wa mafunzo elimu viungo imefafanuliwa.	Anafafanua maana ya mpango wa utekelezaji wa mafunzo elimu viungo.	Anafafanua maana na sifa za mpango wa utekelezaji wa mafunzo elimu viungo.	Anafafanua maana, sifa, umuhimu wa mpango wa utekelezaji wa mafunzo elimu viungo na kutoa mifano.	Anafafanua maana, sifa, umuhimu wa mpango wa utekelezaji wa mafunzo elimu viungo, kuwaelekeza wenzake na kutoa mifano.	9
		b) Kueleza mambo ya kuzingatia katika mpango na utekelezaji wa mafunzo elimu viungo	Mambo ya kuzingatia katika mpango na utekelezaji wa mafunzo elimu viungo yameelezwa.	Anaeleza mambo bila kuzingatia mpango na utekelezaji wa mafunzo elimu viungo.	Anaeleza mambo ya kuzingatia katika mpango na utekelezaji wa mafunzo elimu viungo.	Anaeleza mambo ya kuzingatia katika mpango na utekelezaji wa mafunzo elimu viungo na kutoa mifano.	Anaeleza mambo ya kuzingatia katika mpango na utekelezaji wa mafunzo elimu viungo, kuwaelekeza wenzake na kutoa mifano.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kuandaa mpango wa utekelezaji elimu viungo kwa vitendo	Mpango wa utekelezaji elimu viungo kwa vitendo umeandaliwa.	Anaandaa mpango wa utekelezaji elimu viungo bila kuzingatia vitendo.	Anaandaa mpango wa utekelezaji elimu viungo kwa kuzingatia vitendo.	Anaandaa mpango wa utekelezaji elimu viungo kwa vitendo na kutoa mifano.	Anaandaa mpango wa utekelezaji elimu viungo kwa vitendo, kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	
	3.3 Kubaini vifaa stahiki na matumizi yake katika mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji	a) Kueleza dhana ya vifaa stahiki vya mazoezi rekebifu ya viungo	Dhana ya vifaa stahiki vya mazoezi rekebifu ya viungo imeelezwa.	Anaeleza maana ya vifaa stahiki vya mazoezi rekebifu ya viungo.	Anaeleza maana, sifa ya vifaa stahiki vya mazoezi rekebifu ya viungo.	Anaeleza maana, sifa na umuhimu wa vifaa stahiki vya mazoezi rekebifu ya viungo na kutoa mifano.	Anaeleza maana, sifa na umuhimu wa vifaa stahiki vya mazoezi rekebifu ya viungo, kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	9
		b) Kubainisha aina za vifaa vya mazoezi ya viungo kwa kuzingatia zoezi linalohusika	Aina za vifaa kumi vya mazoezi ya viungo vimebainishwa.	Anaainisha vifaa vitatu vya mazoezi ya viungo bila kuzingatia zoezi linalohusika.	Anaainisha vifaa vitano vya mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anaainisha vifaa saba vya mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji ya mwanafunzi na kutoa mifano.	Anaainisha vifaa kumi vya mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji ya mwanafunzi, kutoa mifano na kuwaelezea wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kufafanua matumizi ya vifaa vya mazoezi ya viungo	Matumizi ya vifaa vya mazoezi ya viungo yamefafanuliwa kwa kuzingatia (mazingira, umri na uwezo).	Anafafanua matumizi ya vifaa vya mazoezi ya viungo.	Anafafanua matumizi ya vifaa vya mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mazingira.	Anafafanua matumizi ya vifaa vya mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mazingira, umri na kutoa mifano.	Anafafanua matumizi ya vifaa vya mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mazingira, umri na uwezo kwa kutoa mifano na kuwaelezea wengine.	
		d) Kutengeneza, kutunza, na kukarabati vifaa vya mazoezi ya viungo	Vifaa vya mazoezi ya viungo vime tengenezwa, vinatunzwa, na kukarabatiwa.	Anatengeneza, vifaa vya mazoezi ya viungo.	Anatengeneza na anatunza vifaa vya mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji.	Anatengeneza, anatunza na kukarabati vifaa vya mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji.	Anatengeneza, anatunza na kukarabati vifaa vya mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji kwa kutoa mifano na kuwaelezea wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		e) Kutumia vifaa nane vya mazoezi rekebifu ya viungo	Vifaa nane vya mazoezi rekebifu ya viungo vimetumika.	Anatumia vifaa vinne vya mazoezi ya viungo.	Anatumia vifaa vitano vya mazoezi ya viungo.	Anatumia vifaa sita vya mazoezi ya viungo na kutoa mifano.	Anatumia vifaa nane vya mazoezi ya viungo kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
	3.4 Kubaini huduma saidizi katika michezo rekebifu	a) Kueleza dhana ya huduma saidizi katika michezo rekebifu	Dhana ya huduma saidizi katika michezo rekebifu imeelezwa.	Anaeleza maana ya huduma saidizi katika michezo rekebifu.	Anaeleza maana na sifa ya huduma saidizi katika michezo rekebifu kwa kufuata mtiririko.	Anaeleza maana, sifa na umuhimu wa huduma saidizi katika michezo rekebifu kwa kufuata mtiririko na kutoa mifano.	Anaeleza maana, sifa na umuhimu wa huduma saidizi katika michezo rekebifu kwa kufuata mtiririko, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	9
		b) Kubainisha aina saba za huduma saidizi katika michezo rekebifu	Aina saba za huduma saidizi katika michezo rekebifu zimebainishwa.	Anabainisha aina mbili za huduma saidizi katika michezo rekebifu.	Anabainisha aina nne za huduma saidizi katika michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji.	Anabainisha aina tano za huduma saidizi katika michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji na kutoa mifano stahiki.	Anabainisha aina saba za huduma saidizi katika michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kueleza mambo manne ya kuzingatia katika utoaji huduma saidizi katika michezo rekebifu	Mambo manne ya kuzingatia katika utoaji huduma saidizi katika michezo rekebifu yameelezewa.	Anaeleza jambo moja la kuzingatia katika kutoa huduma saidizi katika michezo rekebifu.	Anaeleza mambo mawili ya kuzingatia katika kutoa huduma saidizi katika michezo rekebifu.	Anaeleza mambo matatu ya kuzingatia katika kutoa huduma saidizi katika michezo rekebifu na kutoa mifano.	Anaeleza mambo manne ya kuzingatia katika kutoa huduma saidizi katika michezo rekebifu, kutoa mifano na kuwaelezea wengine.	
		d) Kufafanua hatua nne za utoaji huduma saidizi katika michezo rekebifu	Hatua nne za utoaji huduma saidizi katika michezo rekebifu zimefafanuliwa.	Anafafanua hatua moja ya kutoa huduma saidizi katika michezo rekebifu.	Anafafanua hatua mbili za kutoa huduma saidizi katika michezo rekebifu.	Anafafanua hatua tatu za kutoa huduma saidizi katika michezo rekebifu na kutoa mifano.	Anafafanua hatua nne za kutoa huduma saidizi katika michezo rekebifu, kutoa mifano stahiki na kuwaelezea wengine.	
	3.5 Kujenga utimamu wa mwili	a) Kueleza dhana ya utimamu wa mwili	Dhana ya utimamu wa mwili imeelezwa.	Anaeleza maana ya utimamu wa mwili.	Anaeleza maana na sifa za utimamu wa mwili.	Anaeleza maana, sifa na umuhimu wa utimamu wa mwili.	Anaeleza maana, sifa na umuhimu wa utimamu wa mwili kwa kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	9

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kubainisha aina za utimamu wa mwili	Aina mbili za utimamu wa mwili zimebainishwa.	Anabainisha aina moja ya utimamu wa mwili.	Anabainisha aina mbili za utimamu wa mwili.	Anabainisha aina mbili za utimamu wa mwili, na kutoa mifano.	Anabainisha aina mbili za utimamu wa mwili, kutoa mifano na kuwaelezea wengine.	
		c) Kuainisha shughuli nane zinazojenga utimamu wa mwili	Shughuli nane zinazojenga utimamu wa mwili zimeainishwa.	Anaainisha shughuli tatu zinazojenga utimamu wa mwili.	Anaainisha shughuli tano zinazojenga utimamu wa mwili.	Anaainisha shughuli saba zinazojenga utimamu wa mwili kwa kutoa mifano.	Anaainisha shughuli nane zinazojenga utimamu wa mwili kwa kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	
		d) Kuandaa shughuli sita zinazojenga utimamu wa mwili	Shughuli sita zinazojenga utimamu wa mwili zimeandaliwa.	Anaandaa shughuli tatu zinazojenga utimamu wa mwili.	Anaandaa shughuli nne zinazojenga utimamu wa mwili.	Anaandaa shughuli tano zinazojenga utimamu wa mwili na kutoa mifano.	Anaandaa shughuli sita zinazojenga utimamu wa mwili, kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
4.0 Kutumia milango ya fahamu kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	4.1 Kutambua ukuaji wa milango ya fahamu	a) Anafafanua dhana ya ukuaji wa milango ya fahamu	Dhana ya ukuaji wa milango ya fahamu imeelezwa.	Anafafanua maana na sifa za ukuaji wa milango ya fahamu.	Anafafanua maana, sifa na umuhimu za ukuaji wa milango ya fahamu.	Anafafanua maana, sifa na umuhimu wa ukuaji wa milango ya fahamu kwa kutoa mifano.	Anafafanua maana, sifa na umuhimu wa ukuaji wa milango ya fahamu kwa kutoa mifano na kuwasaidia wenzake.	9
		b) Kubainisha milango mitano ya fahamu	Milango mitano ya fahamu (ulimi, macho, pua, masikio na ngozi) imebainishwa.	Anabainisha milango miwili ya fahamu.	Anabainisha milango mitatu ya fahamu kwa mwanafunzi.	Anabainisha milango minne ya fahamu kwa kutoa mifano.	Anabainisha milango mitano ya fahamu kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		c) Kufafanua mambo ya kuzingatia katika kutunza milango ya fahamu	Mambo ya kuzingatia katika kutunza milango ya fahamu yamefafanuliwa.	Anafafanua mambo ya kuzingatia katika kutunza milango ya fahamu bila kufuata mtiririko maalumu.	Anafafanua mambo ya kuzingatia katika kutunza milango ya fahamu kwa kufuata mtiririko.	Anafafanua mambo ya kuzingatia katika kutunza milango ya fahamu kwa kufuata mtiririko na kutoa mifano.	Anafafanua mambo ya kuzingatia katika kutunza milango ya fahamu kwa kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kufafanua kazi za milango ya fahamu katika mwili wa binadamu	Kazi za milango ya fahamu katika mwili wa binadamu zimefafanuliwa.	Anafafanua kazi mbili za milango ya fahamu katika mwili wa binadamu.	Anafafanua kazi nne za milango ya fahamu katika mwili wa binadamu.	Anafafanua kazi tano za milango ya fahamu katika mwili wa binadamu na kutoa mifano.	Anafafanua kazi tano za milango ya fahamu katika mwili wa binadamu, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
	4.2 Kubainisha mbinu za kuchechemua milango ya fahamu katika mwili wa binadamu	a) Kueleza dhana ya kuchechemua milango ya fahamu	Dhana ya kuchechemua milango ya fahamu imeelezwa.	Anaeleza dhana ya kuchechemua milango ya fahamu katika mwili wa binadamu.	Anaeleza dhana ya kuchechemua milango ya fahamu na kutoa mfano mmoja.	Anaeleza dhana ya kuchechemua milango ya fahamu na kutoa mifano miwili.	Anaeleza dhana ya kuchechemua milango ya fahamu na kutoa mifano mitatu na kuwaelekeza wengine.	9
		b) Kueleza umuhimu wa kuchechemua milango ya fahamu	Umuhimu wa kuchechemua milango ya fahamu umeelezwa.	Anaeleza umuhimu wa kuchechemua milango mitatu ya fahamu.	Anaeleza umuhimu wa kuchechemua milango minne ya fahamu.	Anaeleza umuhimu wa kuchechemua milango mitano ya fahamu na kutoa mifano.	Anaeleza umuhimu wa kuchechemua milango mitano ya fahamu kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kubainisha vifaa kumi vya kuchechemua milango ya fahamu	Vifaa kumi vya kuchechemua milango ya fahamu vimebainishwa.	Anabainisha vifaa vitano vya kuchechemua milango ya fahamu.	Anabainisha vifaa saba vya kuchechemua milango ya fahamu.	Anabainisha vifaa tisa vya kuchechemua milango ya fahamu na kutoa mifano.	Anabainisha vifaa kumi vya kuchechemua milango ya fahamu, kutoa mifano na kuvitumia.	
		d) Kueleza matumizi matano ya vifaa vinavyotumika kuchechemua milango ya fahamu	Matumizi matano ya vifaa vinavyotumika kuchechemua milango ya fahamu yameelezwa.	Anaeleza matumizi mawili ya vifaa vinavyotumika kuchechemua milango ya fahamu.	Anaeleza matumizi matatu ya vifaa vinavyotumika kuchechemua milango ya fahamu.	Anaeleza matumizi manne ya vifaa vinavyotumika kuchechemua milango ya fahamu na kutoa mifano.	Anaeleza matumizi matano ya vifaa vinavyotumika kuchechemua milango ya fahamu, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		e) Kutenda mambo sita ya uchechemuzi wa milango ya fahamu	Mambo sita ya uchechemuzi wa milango ya fahamu yametendeka.	Anatenda mambo matatu ya uchechemuzi wa milango ya fahamu.	Anatenda mambo manne ya uchechemuzi wa milango ya fahamu.	Anatenda mambo matano ya uchechemuzi wa milango ya fahamu na kutoa mifano.	Anatenda mambo sita ya uchechemuzi wa milango ya fahamu kwa kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	4.3 Kubainisha muunganiko wa mwili	a) Kueleza dhana ya muunganiko wa mwili	Dhana ya muunganiko wa mwili imeelezwa.	Anaeleza maana na sifa ya muunganiko wa mwili.	Anaeleza maana, sifa, umuhimu na madhara ya muunganiko wa mwili.	Anaeleza maana, sifa, umuhimu na madhara ya muunganiko wa mwili na kutoa mifano.	Anaeleza maana, sifa, umuhimu na madhara ya muunganiko wa mwili kwa kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	10
		b) Kubaini aina ya muunganiko wa mwili	Aina tano za muunganiko wa mwili zimebainishwa.	Anabainisha aina mbili za muunganiko wa mwili.	Anabainisha aina tatu za muunganiko wa mwili.	Anabainisha aina nne za muunganiko wa mwili na kutoa mifano.	Anabainisha aina tano za muunganiko wa mwili, kutoa mifano na kuwaelezea wengine.	
		c) Kubaini vitendo sita vya muunganiko wa mwili	Vitendo sita vya muunganiko wa mwili vimebainishwa.	Anabainisha vitendo vitatu vya muunganiko wa mwili.	Anabainisha vitendo vinne vya muunganiko wa mwili.	Anabainisha vitendo vitano vya muunganiko wa mwili na kutoa mifano.	Anabainisha vitendo sita vya muunganiko wa mwili, kutoa mifano na kuwaelezea wenzake.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
4.4	Kubainisha jinsi ya kuandaa mafunzo ya mjongeo	a) Kueleza dhana ya mafunzo ya mjongeo katika kufanya mazoezi ya mwili	Dhana ya mafunzo ya mjongeo imeelezwa.	Anaeleza maana ya mafunzo ya mjongeo katika kufanya mazoezi ya mwili.	Anaeleza maana na sifa za mafunzo ya mjongeo katika kufanya mazoezi ya mwili.	Anaeleza maana, sifa, umuhimu na tahadhari ya mafunzo ya mjongeo katika kufanya mazoezi ya mwili pamoja na kutoa mifano.	Anaeleza maana, sifa, umuhimu na tahadhari ya mafunzo ya mjongeo katika kufanya mazoezi ya mwili, kutoa mifano na kuwaelezea wengine.	10
		b) Kufafanua aina nne za mafunzo ya mjongeo katika kufanya mazoezi ya mwili	Aina nne za mafunzo ya mjongeo katika kufanya mazoezi ya mwili zimefafanuliwa.	Anafafanua aina moja ya mafunzo ya mjongeo katika kufanya mazoezi ya mwili.	Anafafanua aina mbili za mafunzo ya mjongeo katika kufanya mazoezi ya mwili.	Anafafanua aina tatu za mafunzo ya mjongeo katika kufanya mazoezi ya mwili na kutoa mifano.	Anafafanua aina nne za mafunzo ya mjongeo katika kufanya mazoezi ya mwili, kutoa mifano na kuwasaidia wengine.	
		c) Kuchambua stadi nne za kukuza mijongeo katika ulemavu jongozi	Stadi nne za urekebishaji ulemavu jongozi zimechambuliwa.	Anachambua stadi mbili za urekebishaji wa ulemavu jongozi.	Anachambua stadi tatu za urekebishaji wa ulemavu jongozi.	Anachambua stadi nne za urekebishaji wa ulemavu jongozi na kutoa mifano.	Anachambua stadi nne za urekebishaji wa ulemavu jongozi, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kutumia mbinu sita zinazotumika kurekebisha ujongevu	Mbinu sita zinazotumika kurekebisha ujongevu zimeelezwa.	Anaeleza mbinu mbili zinazotumika kurekebisha ujongevu.	Anaeleza mbinu tatu zinazotumika kurekebisha ujongevu.	Anaeleza mbinu tano zinazotumika kurekebisha ujongevu na kutoa mifano.	Anaeleza mbinu sita zinazotumika kurekebisha ujongevu, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
	4.5 Kujenga msawazo wa mwili	a) Kufafanua dhana ya msawazo wa mwili katika kufanya mazoezi ya mwili	Dhana ya msawazo wa mwili katika kufanya mazoezi ya mwili imefafanuliwa.	Anafafanua maana ya msawazo wa mwili katika kufanya mazoezi.	Anafafanua maana na sifa ya msawazo wa mwili katika kufanya mazoezi.	Anafafanua maana, sifa, umuhimu na tahadhari ya msawazo wa mwili katika kufanya mazoezi na kutoa mifano.	Anafafanua maana, sifa, umuhimu na tahadhari ya msawazo wa mwili katika kufanya mazoezi, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	10
		b) Kufafanua aina nne za msawazo wa mwili	Aina nne za msawazo wa mwili zimefafanuliwa.	Anafafanua aina moja ya msawazo wa mwili.	Anafafanua aina mbili za msawazo wa mwili.	Anafafanua aina tatu za msawazo wa mwili na kutoa mifano.	Anafafanua aina nne za msawazo wa mwili, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kuchanganua mambo sita yanayoathiri msawazo wa mwili	Mambo sita yanayoathiri msawazo wa mwili yamechambuliwa.	Anachambua mambo mawili yanayoathiri msawazo wa mwili.	Anachambua mambo manne yanayoathiri msawazo wa mwili.	Anachambua mambo matano yanayoathiri msawazo wa mwili na kutoa mifano.	Anachambua mambo sita yanayoathiri msawazo wa mwili, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		d) Kubainisha vifaa nane vinavyotumika katika kurekebisha msawazo wa mwili	vifaa nane vinavyotumika katika kurekebisha msawazo wa mwili vimebainishwa.	Anabainisha vifaa viwili vinavyotumika katika kurekebisha msawazo wa mwili.	Anabainisha vifaa vinne vinavyotumika katika kurekebisha msawazo wa mwili.	Anabainisha vifaa sita vinavyotumika katika kurekebisha msawazo wa mwili na kutoa mifano.	Anabainisha vifaa nane vinavyotumika katika kurekebisha msawazo wa mwili, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		e) Kutenda shughuli kumi za kuboresha msawazo wa mwili	Shughuli kumi za kuboresha msawazo wa mwili zimetendwa.	Anatenda shughuli nne za kuboresha msawazo wa mwili.	Anatenda shughuli sita za kuboresha msawazo wa mwili.	Anatenda shughuli nane za kuboresha msawazo wa mwili na kutoa mifano.	Anatenda shughuli kumi za kuboresha msawazo wa mwili kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Orodha ya Machapisho

- Kasser, S. L., & Lytle, R. K. (2013). *Inclusive physical activity: Promoting health for a lifetime*. Windsor, United Kingdoms: Human Kinetics Publishers.
- Sherrill, C. (2004). *Adapted physical activity, recreation and sport: Cross-disciplinary and lifespan* (6th ed.). Boston, United States of America: McGraw-Hill.
- Steadward, R., Wheeler, G., & Watkinson, J. E. (eds). (2003). *Adapted physical activity*. Edmonton, Canada: The University of Alberta Press.
- Winnick, J. P. (2011). Introduction to Adapted Physical Education and Sport. In Winnick, J.P. (ed.) *Adapted Physical Education and Sport*, (5th ed.), 7, (1), 3 - 20.